

Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar
Enheten för försörjningsberedskap

Konsekvensutredning till förslag på föreskrifter om ledighet och fritid under tjänstgöring för totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt i det civila försvaret

Allmänt

Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Regeringen¹ konstaterar, i likhet med Försvarsberedningen, att det kan uppstå situationer när den personal som finns tillgänglig för arbetsgivaren inte räcker för att upprätthålla nödvändig verksamhet. Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap (SOU 2020:23), Utredningen om totalförsvarets försörjningstrygghet (SOU 2019:51) samt MSB (Ju2019/03951) föreslår att regelverken kring personalförsörjning för det civila försvaret ses över. Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap bedömer också att civilplikt skulle skapa ökade möjligheter för områdets personalförsörjning i krig (SOU 2020:23).

I regeringsbeslut 2023-01-12² har MSB getts i uppdrag att genomföra de åtgärder som behövs för att förbereda för en aktivering av civilplikten inom kommunal räddningstjänst. En del i uppdraget är att påbörja arbetet med att ta fram föreskrifter om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga som ska fullgöra civilplikt i det civila försvaret enligt förordning (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring.

Vid genomförandet av uppdraget konstaterades att föreskrifterna behöver träda i kraft senast den 1 oktober 2023, under förutsättning att regeringen beslutar om aktivering av civilplikt för kommunal räddningstjänst. Detta för att personer som tas ut för civilplikt ska kunna påbörja utbildningar under 2024 och under utbildning och annan tjänstgöring veta förutsättningarna för ledighet och fritid under tjänstgöringen.

¹ Totalförsvaret 2021-2025, prop. 2020/21:30

² Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att genomföra de åtgärder som behövs för att förbereda för en aktivering av civilplikten inom kommunal räddningstjänst, 2023-01-12, Fö2023/00118.

Beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Både MSB och Regeringen har gjort bedömningen att civilplikt behövs för att förstärka kommunal räddningstjänst vid höjd beredskap (se ovan). Det finns inte några gällande föreskrifter om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt inom det civila försvaret.

De föreslagana föreskrifterna är nödvändiga vid en aktivering av civilplikt efter utredning på annan grund (direktinskrivning) inom kommunal räddningstjänst. Om inte föreskrifterna inte beslutas så kommer förutsättningarna för ledighet och fritid för de pliktiga att vara oklara och till viss del oföutsägbara. Det kan medföra att pliktiga inte kan ta tillvara sin rätt till ledighet och fritid och att det förorskar onödig administration för alla aktörer.

Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

- Totalförsvarspliktiga individer med räddningstjänstkompetens och som inte är anställda inom räddningstjänsten och därför kan komma att krigsplaceras med civilplikt.
- De kommuner och räddningstjänstorganisationer hos vilka totalförsvarspliktiga kan komma att krigsplaceras med civilplikt.
- De civilpliktigas ordinarie arbetsgivare.
- MSB som beredskapsmyndighet, i egenskap av ansvarig för utbildningar.
- Totalförsvarets plikt- och provningsverk.
- Försäkringskassan i egenskap av ansvarig myndighet för utbetalning av ersättningar till civilpliktiga.

Ansvarsfördelning vid en aktivering av civilplikten

Vid en aktivering av civilplikten för att krigsplacera pliktiga utan föregående grundutbildning uppstår frågor om vilka aktörer som ska ansvara för att framställa en begäran om krigsplacering till Plikt- och provningsverket och vilka aktörer som ska se till att dessa pliktiga får den repetitionsutbildning som behövs. Frågan om ansvarsfördelning skulle man dessutom kunna tänka sig att lösa på olika sätt på kort respektive lång sikt. Inom de ramar som lagen om totalförsvarsplikt ger finns flera möjligheter för regeringen att fördela uppgifterna.

För att det på kort sikt ska vara möjligt att förstärka den kommunala räddningstjänsten genom krigsplacering av pliktiga som redan har tillräckliga

kunskaper inom räddningstjänst bedömer MSB att en tänkbar lösning kan vara att kommunerna är de som framställer behov om krigsplacering av pliktiga efter förslag från MSB. MSB kan samtidigt tänkas få till uppdrag att ansvara för den repetitionsutbildning som de pliktiga behöver. Andra lösningar är dock möjliga på såväl kort som lång sikt. De tre föreskrifter som MSB nu skickar ut på remiss kan dock tillämpas oavsett hur ansvarsfördelningen mellan aktörerna kommer att bli.

Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Enligt 30 § förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring har MSB bemyndigande att föreskriva om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt i det civila försvaret.

Uppgifter om vilka kostnadmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Kostnader finns redovisade i *Aktivering av civilplikt inom kommunal räddningstjänst – Redovisning av genomförda åtgärder för att förbereda en aktivering (MSB 2173)*.

Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

MSB bedömer att regleringen inte strider mot eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Eftersom den politiska inriktningen är att civilpliktiga inom området räddningstjänst behöver tillföras så snart som möjligt och föreskrifter är en nödvändig förutsättning för detta arbetar MSB för att kunna få föreskrifter på plats snarast möjligt.

Företag

Denna föreskriften får inga konsekvenser för företag.

Kommuner och regioner

Kommunerna berörs genom att de kommunala räddningstjänsterna tillförs förstärkningspersonal i form av civilpliktiga, vars ledighet och fritid ska vara reglerad.

Individer

För den civilpliktige medför denna föreskrift rättigheter kopplat till ledighet och fritid under tjänstgöring.

Kontaktpersoner

Ange vem som kan kontaktas vid eventuella frågor

Elina Lyckeberg, via funktionsbrevlådan totalforsvarsplikt@msb.se.